

Veileder for inkluderende undervisning av elever med Downs syndrom

FRA FOR-DOM TIL FOR-VENTNING

 NNDS
NORSK NETTVERK FOR DOWN SYNDROM

Down syndrom Norge og fagrådet

DSN er en interesseorganisasjon for alle med Downs syndrom (DS) eller med interesse for DS. Formålet er å samle og spre informasjon om DS og medvirke til at mennesker med DS får et best mulig liv.

Fagrådet i Down syndrom Norge:

Ieva Kuginyte-Arlauskiene	Karen Knudsen Synnes	Karianne Hjørnevik Nes
Førsteamanuensis i pedagogikk, leder i forskergruppen SIRIUS for spesialpedagogikk (Høgskulen på Vestlandet) og mor	Master i språk og litteratur, pedagog, veileder og underviser i Karlstadmodellen brukerrepresentant i ulike råd og mor	Master i organisasjon og ledelse, pedagog, veileder og underviser i Karlstadmodellen brukerrepresentant i råd og mor

Eva Mari Andersen spesialpedagog
Ena Catherina Bolognese, Spesialpedagog
Brynhild Haugen Solberg, Fysioterapeut
Marie Haavik, Psykolog
Maria Bjelland Olsen Ph.d., molekylærbiolog
Morten Olsen, lege

Veilederens kapitler

- 1 Introduksjon
- 2 Føringer for inkluderende og likeverdig opplæring av elever og studenter med Down Syndrom
- 3 Læringsprofil for elever og studenter med Down Syndrom
- 4 Ledelse og organisering av inkluderende undervisning
- 5 Prinsipper og anbefalinger for undervisning i skolen
- 6 Anbefalinger for opplæring i ulike livsfaser/opplæringsfaser

Inkludering

En endringsprosess der samfunnet, samfunnets institusjoner og offentlige tilbud tilpasser seg hele målgruppen for tilbudet.

Inkludering innebærer en rett til forskjellighet.

Inkludering læringsmiljø

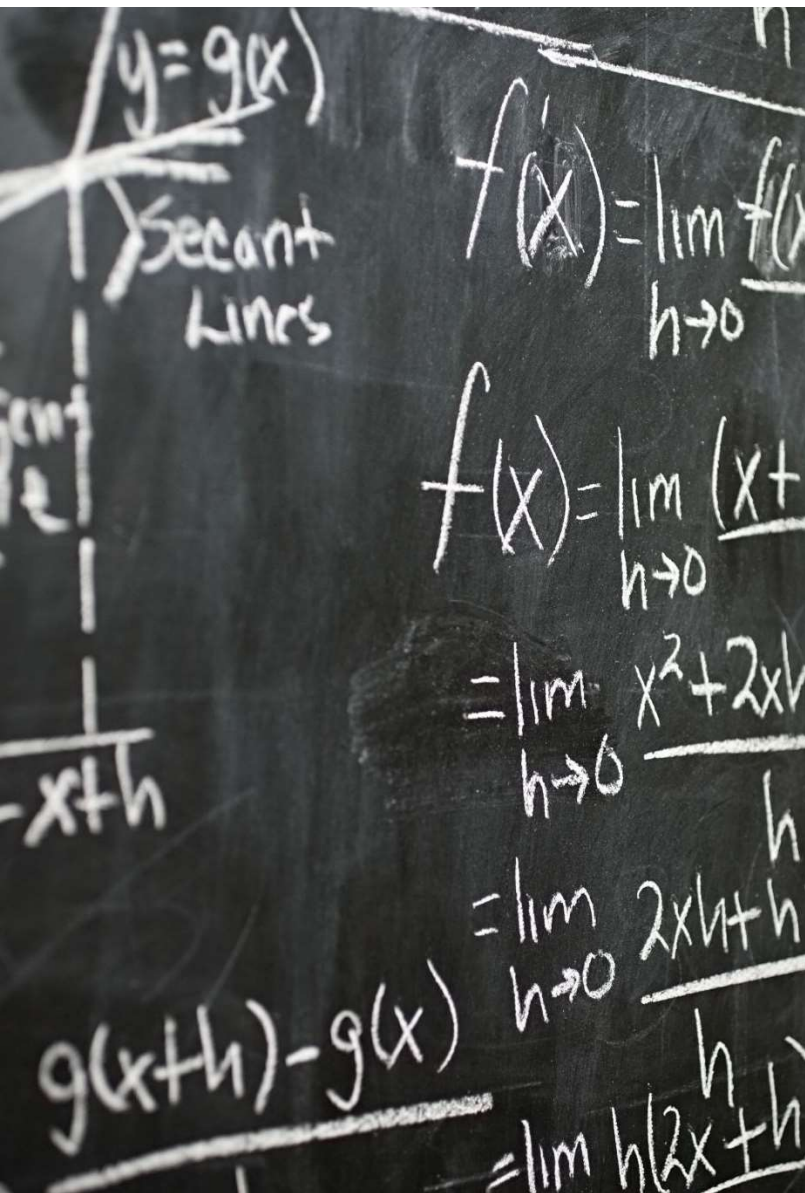
Veilederen:

Alle barn og unge deltar og er velkommen til skolen i sitt nærmiljø og får den støtten som trengs for å lære, bidra og delta på alle områder i skolen.

Overordnet del av læreplanen:

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle.

Formel for inkludering (*Mitchell*)

$$I = V + P + 3T + 2A + S + R + L$$

V for visjon om inkludering og hva det innebærer

P plassering i aldersadekvate klasser i den vanlige skolen

3 T tilpasset læreplan, tilpasset undervisning og tilpasset vurdering

2 A for aksept og adgang

S- støtte til ansatte

R- ressurser - tilstrekkelige ressurser for å kunne gjennomføre inkludering

L- lederskap som setter inkludering høyt for skolen

Anbefalinger føringer

1. Elever med Downs syndrom skal få inkluderende opplæring i det ordinære klasserommet. Elever som ikke har tilfredsstillende læringsutbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning i det ordinære klasserommet.
2. Læringsmiljøet for alle elever, inkludert barn og unge med Downs syndrom, skal være trygt, imøtekommende og fritt for alle former for vold, mobbing og overgrep.
3. Tilpasninger og strategier for å redusere funksjonshemming er viktig for å sikre barn og unge med Downs syndrom likeverdig opplæring.
4. Mulighetene for læring og utvikling skal fortsette utover skoleårene og gjennom hele voksenlivet.
5. Beslutninger om innhold i opplæringen til elever med Downs syndrom må baseres på ordinære læreplaner og tilpasset opplæring, på lik linje med andre, og ikke basert på antagelser om hva som vil være nyttig i voksenlivet.
6. Elever med Downs syndrom har rett til å arbeide mot ordinære kompetansemål som alle andre, uten å måtte bevise at de kan oppnå dem på forhånd. Faglige prestasjoner skal forventes for alle elever med Downs syndrom forutsatt at det gis tilstrekkelig læringsstøtte.
7. Elever med Downs syndrom trenger å jobbe med grunnleggende ferdigheter i alle fag og på tvers av fagene, på samme måte som andre elever. Støtten til læreplanen gir veiledning om hvordan kompetansemål kan knyttes til de ulike grunnleggende ferdighetene.

Kap 3 Læringsprofil for elever med Downs syndrom

**If you are not prepared to look at your pupils strength's,
don't touch their weaknesses.**

- Reuven Feuerstein

Hørsel

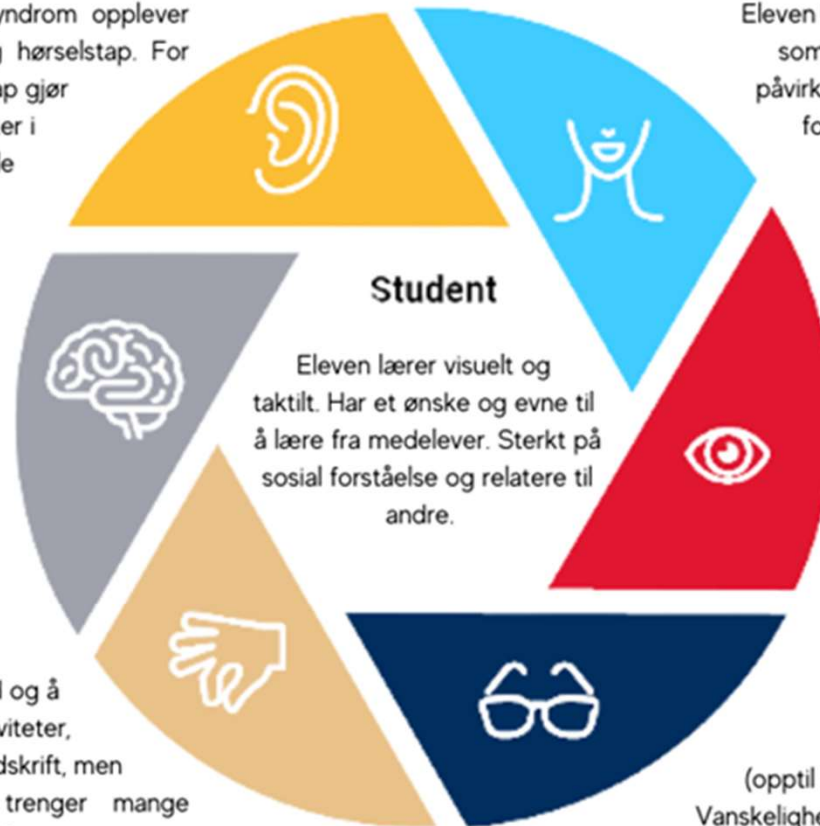
Omtrent 80 % av førskolebarn med Downs syndrom opplever midlertidig hørselstap, og rundt 15 % har varig hørselstap. For mange vedvarer hørselstap i skoleårene. Hørselstap gjør det vanskelig å lytte til innspill fra klassen, høre etter i et bråkete miljø, prosessere hva som blir sagt, skille tale lyder og lære fonetikk.

Auditivt minne

Det er utfordrende å lære av å lytte uten annen støtte – opprettholde oppmerksomhet, forstå instruksjoner, memorere sekvenser, lære et nytt vokabular og ny informasjon. Utfordringer med å beholde og styrke læring til langtidshukommelse.

Forsinket motorikk

Dette er knyttet til lav muskeltonus, løse leddbånd og å utvikle motoriske ferdigheter. Påvirker fysiske aktiviteter, forsinker selvhjelpsferdigheter og utvikling av håndskrift, men dette kan forbedres med øvelse. Eleven trenger mange repetisjoner og gode rollemodeller ved innlæring av nye ferdigheter.

Tale- og språkforsinkelse

Eleven har utfordringer med å produsere tale. Forstår mer enn det som uttrykkes – kunnskapen kan bli undervurdert. Forsinkelsen påvirker læring som foregår ved å lytte, oppfatte lange setninger, forstå nytt og spesifikt vokabular, finne ord, forme setninger, forstå instruksjoner, leseforståelse og resonnere.

Visuelle læringsstyrker

Dette er evnen til å lære gjennom å bruke tegn og gester, kroppsspråk og mimikk, til å lære og lese og bruke skrift som støtte. Styrke gjennom å lære via imitasjon, fra modellering og demonstrasjon. Eleven lærer godt fra visuelle ressurser (bilder, diagrammer, symboler, konkrete materialer, digitalisering og apper).

Synshemming

Inntreffer hos alle elever, i noen grad. Alle barn har dårlig synsstyrke (mykt fokus), og 80 % ser uklart på nært hold (opptil 25 cm). Bifokale brilleglass er derfor rutinemessig anbefalt. Vanskeligheter med å skrive med blyant på linjepapir, lese mindre enn skriftstørrelse 18, forstå tekster/diagrammer/bilder som er rotete, detaljerte og har lite kontraster.)

Eleven med
Downs syndrom
sjekk:

syn

hørsel

motorikk

allmenntilstand/ smerter

angst

søvn

sanseinntrykk

sammensatte vansker

Anbefalinger kap 3 Læringsprofil

1. Lærere må være klar over at det er stor sannsynlighet for syns- og hørselshemming hos elever med Downs syndrom, og at tilpasninger som lydanlegg kan være nødvendig for å sikre effektiv læring og kommunikasjon.
2. Logopedi og språktrening, samt andre aktiviteter som fremmer språk, tydelig tale og god taleflyt, må være tilgjengelig for elever med Downs syndrom på lik linje med andre elever.
3. Lærere må være klar over at elever med Downs syndrom kan ha omfattende vansker med sosial kommunikasjon, noe som påvirker både oppfatning og formidling av kunnskap. Disse vanskene må møtes med nødvendige tiltak og systematisk arbeid.
4. Lærere må ta hensyn til mulige begrensninger i verbalt arbeidsminne.
5. Visuelle støtter for læring (blant annet skrift som støtte) må brukes for å benytte styrker i det visuelle arbeidsminnet.
6. Aktiv bevegelse og deltakelse må brukes der det er mulig for å gi økt kapasitet til å holde oppmerksomheten og til stillesittende arbeid. Fysioterapeuter bør bidra med vurderinger og tiltak.

7. Ergoterapi bør støtte utvikling av finmotorikken gjennom hele livet.
8. Struktur, rutiner, forutsigbarhet og emosjonell støtte er avgjørende for å skape et trygt og motiverende læringsmiljø.
9. Hvis en elev viser uvanlig oppførsel, må lærerne først utelukke smerte eller sykdom som årsak.
10. Lærere og andre profesjonelle må være oppmerksom på, og identifisere eventuelle tilleggsvansker som ADHD, sensoriske prosesseringsvansker og psykiske helsevansker, og tilpasse undervisning og klasseromssituasjonen til dette.
11. Lærere må ha høye forventninger og anta at alle elever med Downs syndrom kan delta i klassen med andre elever på samme alder og etablere meningsfulle relasjoner med medelever.
12. Skolen må ha et team rundt barnet som er kjent med de evidensbaserte fordelene inkludering har for resultatet av opplæringen.
13. Skolen må ha på plass nødvendig teknologi tilpasset læringsprofilen til eleven med Downs syndrom.

Kap 4 Ledelse og holdninger

Personer med nedsatt funksjonsevne som tidligere ble sett på som helsepasienter, er nå beskyttet i internasjonal lov om menneskerettigheter, med rett til utdanning uten diskriminering og på lik linje med andre. (I1)

Bare inkluderende utdanning kan gi både kvalitetsutdanning og sosial utvikling for personer med nedsatt funksjonsevne, og en garanti om likeverdighet og ikke-diskriminering i retten til utdanning. (I2).

Fire viktige momenter for ledere

Å bygge en inkluderende
skolekultur

Å skape felles mål

Å sørge for rett
kompetanse på rett sted

Å lede alle ansatte

Lærende fellesskap

Tilstedeværelse av barn som ikke har utbytte av eksisterende pedagogiske praksiser på skolen, kan være en anledning til å utforske en mer samarbeidsorientert kultur der lærerne støtter hverandre i å eksperimentere med nye undervisningsformer. På denne måten kan problemløsende aktiviteter gradvis bli den oftest brukte og naturlige praksisen i en skolekultur som er mer innrettet på å utvikle inkluderende måter å jobbe på. (Ainscow & Sandill, 2010)

Tydelige mål- inkluderingsplakat

1. Ha aksept for at elever med funksjonsvariasjoner har både like og ulike behov som sine klassekamerater
2. Alle elever skal være til stede i klassens ordinære rom og aktiviteter
3. Alle elever skal delta og bidra i skolens aktiviteter
4. Alle elever skal verdsettes av ansatte og andre elever, og talenter og resultater skal synliggjøres og verdsettes på lik linje med det som gjøres for andre elever.
5. Alle elever skal få hjelp til å uttrykke sine preferanser, personlige mål og egen identitet.
6. Alle elevers utvikling skal presenteres i form av ny kunnskap, ferdigheter, selvfølelse og selvtillit.

Anbefalt kompetanse fagarbeidere

Vite hvordan man bryter ned oppgaver i mindre deler, og vite når man skal gi støtte for å bidra til selvstendig arbeid i timene

Kunne gi visuell støtte

Kunne sørge for gjentakelse og gjennomgang av nøkkelpunkter og instruksjoner

Kunne vente på svar

Kunne støtte gradvis utvikling av selvstendighet og ansvar for ulike oppgaver

Kunne bruke åpne og lukkede spørsmål i utvikling av samtaleferdigheter

Kunne bruke verbal og fysisk støttehjelp etter behov

Kunne forenkle språk i samtale rundt og med eleven og snakke konkret

Skrive nøkkelpunkter i elevens arbeidsbøker/på klassens tavle

Kunne støtte elever når de er slitne og hjelpe i gang etter pause

Minne elevene om klasseregler

Kunne bruke strategier for å holde elevene fokuserte og i gang med læringsarbeid

Oppsummering kap 4 Ledelse

- Kommuner og fylkeskommuner som utvikler og endrer organiseringen av sitt utdanningstilbud, bør unngå å etablere segregerte spesialskoler.
- Ledere må legge til rette for at alle ansatte, inkludert fagarbeidere, får mulighet til å få kompetanse og faglig utvikling i inkluderende praksis.
- Ledere må sørge for at den enkelte ansatte og de ulike samarbeidsteamene får tilstrekkelig med tid til planlegging og forberedelser.
- Ledere og ledergrupper må inngå i profesjonsfelleskap og nettverk for inkluderende læringsmiljø og praksis.
- Ledere må sørge for nødvendig samarbeidskompetanse hos ansatte og tid til møtepunkter som sikrer et godt samarbeid mellom elever, pårørende og skole.
- Ledere må sørge for at det finnes et nøytralt system for å forebygge og løse konflikter mellom hjem og skole.
- Lærere må ha ansvaret for opplæringen av alle elever i sine klasser og må ha ansvaret for veiledning av ufaglærte ansatte i sitt team. Samarbeid for eksempel med spesialpedagog og faglærere må timeplanfestes.
- Undervisning med spesialpedagog må foregå i inkluderende klasserom. Spesialpedagoger må ha kompetanse på å veilede kolleger slik at inkluderende undervisning oppnås med godt læringsutbytte.
- Ledere må sørge for at elever med Downs syndrom får like muligheter til læring som andre, og forvente resultater av inkluderende undervisning.

Kap 5

Prinsipper og anbefalinger for undervisning i skolen

1. Overordnede prinsipper for planlegging av inkluderende undervisning, etterfulgt av mer konkrete tips og anbefalinger i planleggingen.
2. Generelle strategier for inkluderende undervisning knyttet til læringsprofilen for elever med Downs syndrom.
3. Vurderingspraksis i inkluderende undervisning.

“Undervisning etter klassens ordinære kompetansemål har vist gode resultater for elever med Downs syndrom i matematikk, engelsk, naturfag, samfunnsfag, norsk og KRLE”

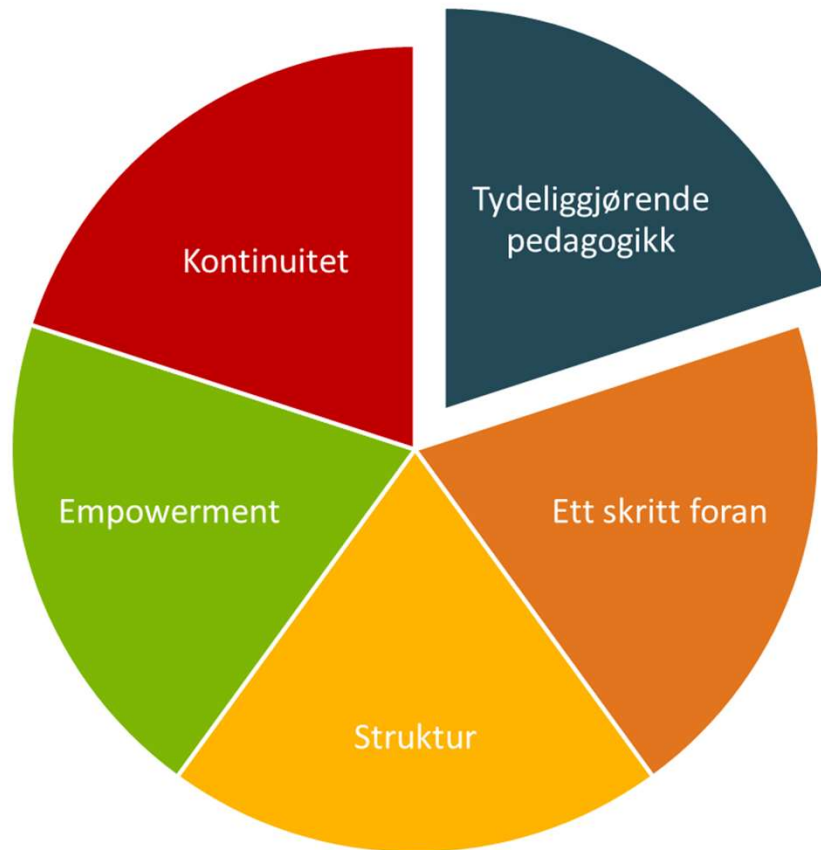

Hvordan **tilpasse** kompetansemål mht innhold, undervisningsmaterieell og vurderingsformer

1. Justere (f.eks. talesyntese og multipel choice, manipulasjon av ordkort i stedet for muntlige svar, forstørrelse av utskriften, lydutjevninganlegg)
2. Alternative uttrykksformer (f.eks. punktskrift for skriftlig materiale, bilder, symboler, tegn, talesyntese, diktafon, ordkort)
3. Forenklinger (f.eks. lettlest tekst, utelatelse av stoff som er svært komplisert, eller vanskelige detaljer, visuell fremstilling)
4. Kompensasjon (f.eks. gjøre teoretiske poenger om til praktiske ferdigheter)
5. Andre måter å ivareta aldersspesifikke kompetansemål:
 - å forvente det samme, men legge vekt på nøkkelbegreper og kjerneelementer (bruke kriterier for lav, middels og høy måloppnåelse aktivt)
 - tilpasse kompetansemål ved å bruke grunnleggende ferdigheter tilpasset eleven i kompetansemålet

5 pedagogiske prinsipper for tilpasning

- grunnlag for gode samtaler, samarbeid og utvikling (*Karlstadmodellen*)

- 1. Struktur-** ukeplan, timeplan, systematisk begrepslæring, maler og metoder
- 2. Kontinuitet-** samme metoder i alle fag- lærere tilpasser seg eleven, ikke omvendt. Samarbeid hjem-skole.
- 3. Empowerment.** Skape mestring, positive tilbakemeldinger. Selvstendighet. Strategier for læring.
- 4. Tydeliggjørende pedagogikk.** Bilder, tegn, skrift, ordkort, maler, vurdering. ASK
- 5. Ett skritt foran.** Lærere må forberede, modellering, tilpasset støtte . Læring er ikke bare produksjon. Vurdering for læring.

Sjekkliste for planlegging

- ✓ I samme klasserom som jevnaldrende
- ✓ Differensiering av læreplan og læringsaktiviteter
- ✓ Tilgang til klasserom og organisering – inkluderende IOP
- ✓ Fysisk tilrettelegging
- ✓ Gruppearbeid- sosiale læringsaktiviteter
- ✓ Behov for personlig støtte
- ✓ Skole-hjem samarbeid- hvordan og når
- ✓ Utvikle selvstendighet
- ✓ Forvente aldersadekvat oppførsel
- ✓ Å fremme vennskap
- ✓ Bruk av teknologi
- ✓ Transport
- ✓ Hjemmelekser

Tale, språk og kommunikasjon

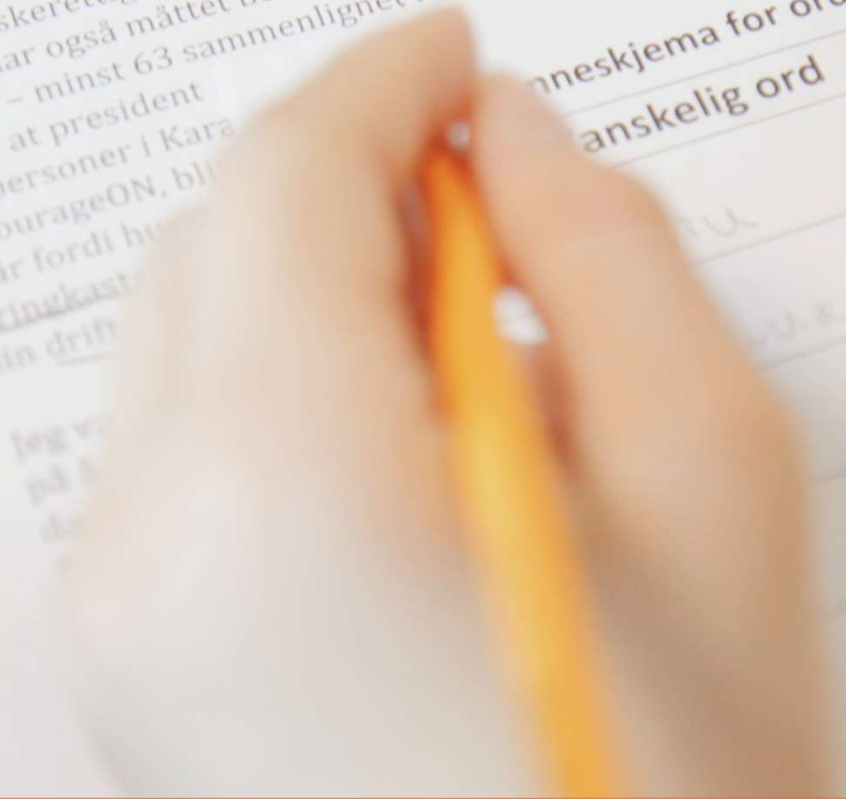
“Språkvanske som funksjonshemming må være noe av det mest frustrerende og isolerende et barn kan oppleve”

Charles Hulme

Professor i språkvitenskap, London

Khashoggi, Roman
Venezuela, Roman
kapret slik at han kunne bli
Hong Kong, Sonny Swe, som etter a
startet et nytt nyhetsbyrå og nå er tvunge
eget land, 23 år gamle Frenchie Mae Cumplo, som for
nesten 2 år, og for bare 36 timer siden nyheten om at min ti
Malabanan er blitt skutt og drept.

Det er veldig mange som må takkes for at de bidrar til vår trygghet og til at vi
kan fortsette å arbeide. #HoldTheLine-koalisjonen, som består av over 80
internasjonale grupper som forsvarer pressefriheten, og
menneskerettighetsgrupper som hjelper oss med å sette søkelys på saker.
Dere har også måttet betale en høy pris: På Fillipinene er mange advokater
drept - minst 63 sammenlignet med de 22 journalistene som har blitt drept
etter at president
16 personer i Kara
#CourageON, bli
5 år fordi hu
kringkast
sin drift

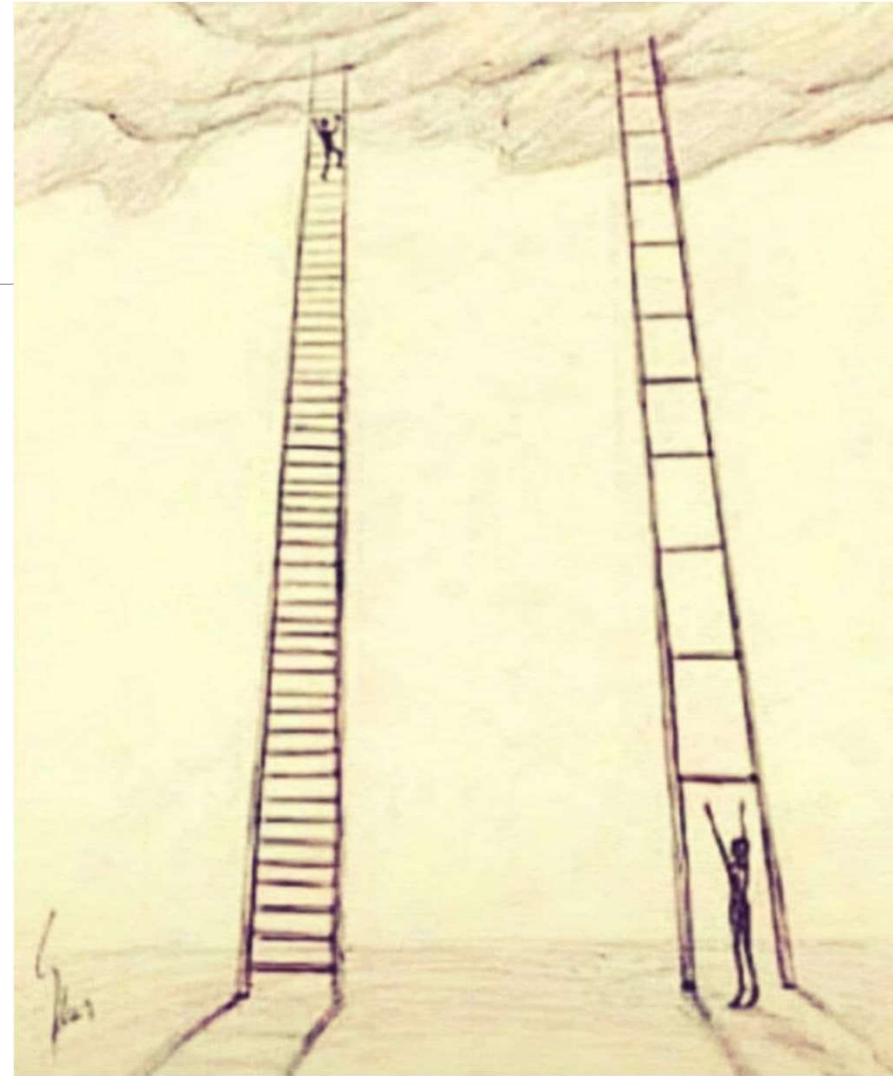

menneskjema for ordforståelse
anskelig ord

Hva orde

Tilpasse for språkvansker

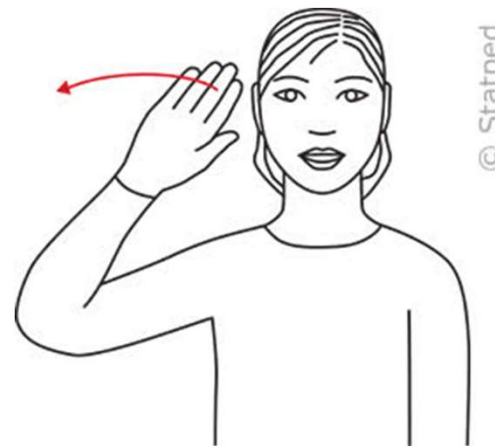
- Språktrening er essensielt
- Muntlige ferdigheter
- Visuell støtte for arbeidsminne
- Modeller og eksempler
- Systematisk begrepslæring
- Små steg
- Vurdering for læring

Alternativ og supplerende kommunikasjon - ASK

Opplæringsloven 2. 16.

- tegn- til - tale
- symboler
- bilder
- skrift

Lese

Hver dag

Rutine

I alle fag

Ordbilder

Lydering

Grunnleggende ferdighet

Atferd som utfordrer

- Atferd er kommunikasjon.
- Ingen ønsker å utføre atferd som utfordrer.
- Denne typen atferd uttrykker et ønske om endring
- Omgivelsene må analysere situasjonen og lete etter forklaringer.

Tiltak som anbefales i veilederen

- Stabile ansatte som har en rolig og avklart relasjon til eleven.
- Struktur og oversikt
- Individuell tilrettelegging
- Eleven blir sett, hørt og anerkjent.
- Tilpasset kommunikasjon
- Støtte til regulering av følelser.
- Tiltakene må være sosialt gyldige.

Anbefalinger kap 5 Prinsipper for undervisning

1. Undervisning i et inkluderende klasserom krever at alle elevers læringsbehov må møtes.
2. Barn og unge med Downs syndrom skal ha mulighet til å jobbe mot ordinære kompetansemål på lik linje med sine klassekamerater. Det må gjøres nødvendige tilpasninger for å sikre et godt læringsutbytte.
3. Elevene må ha mulighet til å gjengi og registrere arbeid på skolen på ulike måter, for eksempel ved å ta opptak av undervisningen og selvstendig arbeid (film, bilde, lyd og andre alternative former).
4. Teknologi støtter på mange ulike måter elever i læringsarbeidet sitt, og det er viktig at elever får nødvendig teknologisk utstyr og apper. Det er også nødvendig at lærere og andre voksne lærer å bruke teknologien effektivt i opplæringen.
5. Elevene trenger mange repetisjoner. Det må legges til rette for dette gjennom forberedelse, lekser og planlegging av progresjon.
6. Elevene må oppmuntres til å ta ansvar for egen læring. Organiseringen i klasserommet må motivere til selvstendig læring. Lærere, assistenter og andre profesjonelle må ha som mål å maksimere uavhengigheten til elever med Downs syndrom.

7. Tilpasninger og annen støtte som noen får i klassen, må gjøres tilgjengelig for alle elever i klassen om de vil ønske å bruke dem.
8. Når individuelle opplæringsplaner lages, må alle lærere i aktuelt lærerteam og representanter fra ledelsen delta i utviklingen og evalueringen av den. Pårørende er en ressurs og bør delta i denne prosessen. Eleven bør støttes på en slik måte at han eller hun kan medvirke i prosessen.
9. Atferd er en form for kommunikasjon. Det er nødvendig å avgjøre hensikten bak atferd og agere på årsak, ikke symptom.
10. Det er vanlig at elever kan unngå å gjøre aktiviteter de er usikre på eller redde for å ikke få til. Lærere og andre rundt eleven må gi passelig støtte slik at eleven utvikler utholdenhet i oversiktlige og tilrettelagte lærings situasjoner.
11. Vurdering for læring er like viktig for motivasjon og læringsutbytte for elever med Downs syndrom som for andre elever. Læringsmålene må være tydelige og forstått av hver elev
12. Hjem og skole bør kommunisere og dele prioriteringer og strategier mellom ulike settinger der eleven tilbringer tid. Lærere må dele ukeplan og hjemmelekser med fagarbeidere og foreldre i forkant av nye emner og timer.
13. Relaterte tjenester (fysioterapi, logopedi, miljøtjenester osv.) skal gis ved behov. Disse tjenestene kommer som et supplement til den generelle opplæringen. Å ta eleven ut av klasserommet for terapeutiske tjenester bør kun skje om det er absolutt nødvendig.

Kap 6 Videregående opplæring og livslang læring

Flere fylkeskommuner praktiserer inntak for unge med Downs syndrom i strid med opplæringsloven:

- Får ikke velge programfag
- Får ikke praksis
- Får ikke inkluderende opplæring
- Skyssmuligheter definerer utdanningstilbud

Praksis og arbeidserfaring er viktig

Forskning viser at opplæring på en arbeidsplass virker best når:

- Løpende opplæring tilrettelegges av veiledere som er ansatt i organisasjonen, heller enn av eksterne rådgivere
- Eksterne rådgivere kan være nyttige for å støtte ansatte på arbeidsplassen som skal veilede en ansatt med Downs syndrom, og for å vurdere prestasjoner og arbeidsevne
- Enkle «lavteknologisk» materiell og teknikker er effektivt. Visuelle støtter, for eksempel fotografier trykt på et kort, bruksanvisninger og konkrete rutiner gjør at arbeidstakere blir selvstendige etter den første opplæringen.

NRK TV

NRK
Nyheter

19:17

«Ungdommer med Downs syndrom kan forventes å ha minst tjue til førti yrkesaktive eller aktivitetsrike år i voksenlivet»

- 1. Hvor finnes det muligheter for jobb for akkurat denne eleven?** arbeidserfaring, frivillig arbeid, betalt arbeid.
- 2. Hva slags opplæringsmuligheter finnes for eleven?**
 - informasjon om videregående opplæring, inkludert høyere utdanning og yrkesfaglige utdanningsprogrammer
 - hjelpe eleven til ikke bare skaffe seg arbeidserfaring, men å lære om forskjellige typer jobber, stillingskrav, og formål med spesifikke jobber
- 3. Hvem skal undervise eleven?** Eleven bør få undervisning av faglærere på skolene, snarere enn av spesialpedagoger uten fagkompetanse. Det er viktig at eleven får karriereplanlegging på lik linje med elever uten funksjonshemninger.
- 4. Hvordan skal eleven få arbeidspraksis?** Hva kreves av tilrettelegging? Hvem har ansvar for denne?

Anbefalinger kap 6 VGS livslang læring

1. Elever og studenter må få velge programfag som alle andre og ønskede fag/timer.
2. Mennesker med Downs syndrom har rett til tilpasset og likeverdig undervisning om relasjoner, seksualitet og seksuell helse.
3. Elevene må få vitnemål eller sertifikat fra skolen eller programmet, så lenge man fullfører riktige kurs og krav.
4. Arbeidserfaring i ordinært arbeidsliv gir viktig kunnskap for videre arbeid, så som sosiale ferdigheter og kunnskap om ulike typer atferd i ulike situasjoner. Arbeidstrening på vernede bedrifter i skoletiden gir ikke nødvendige muligheter for opplæring til ordinært arbeidsliv.
5. Høyere utdanning må være tilgjengelig for mennesker med Downs syndrom som ønsker det. Nødvendige justeringer og støtte må være tilgjengelig som på andre skolenivåer. Alle studenter i høyere utdanning har rett til individuelt tilrettelagt undervisning og vurderingsform.
6. Elever og studenter må få tilgang til egne penger og undervisningsstipender og få frihet og støtte til å kontrollere egne bankkontoer.
7. Veiledning på arbeidsplassen må gis av folk som arbeider på samme sted, heller enn av eksterne jobbveiledere.
8. Eksterne jobbveiledere kan være nyttige for å støtte ansatte på en arbeidsplass som skal utdanne personer med Downs syndrom, og overvåke resultater av denne utdannelsen.
9. Mennesker med Downs syndrom fortsetter sin intellektuelle utvikling gjennom hele voksenlivet og må ha samme tilgang til muligheter for livslang læring som resten av befolkningen.
10. Fortsatt lese- og skriveopplæring i voksenlivet er effektivt når den er koblet til konkrete situasjoner der behov oppstår, og kan trenes sammen med kolleger.
11. Tallforståelse og krav til matematiske ferdigheter endres med ny teknologi. Mennesker med Downs syndrom må få tilgang til og opplæring i smarttelefoner, apper og annet digital verktøy som brukes generelt i samfunnet.

Vår oppfordring

Bruk veilederen!

Del veilederen!

Diskuter veilederen!

Gi oss innspill!

Dette er bare begynnelsen...